

[Accueil](#)[Revenir à l'accueil](#)[Collection Mythologiae libri decem, Francfort, André Wechel, 1581](#)[Collection Mythologia, Francfort, 1581 - Livre III](#)[Item Mythologia, Francfort, 1581 - II, 10 : De Pluto](#)

Mythologia, Francfort, 1581 - II, 10 : De Pluto

Auteur(s) : Conti, Natale

Collection Mythologia, Francfort, 1581 - Livre X

Ce document a pour résumé :
[Mythologia, Francfort, 1581 - X \[19\] : De Pluto](#)

Collection Mythologia, Venise, 1567 - Livre II

Ce document est une version augmentée de :
[Mythologia, Venise, 1567 - II, 10 : De Pluto](#)

Collection Mythologie, Paris, 1627 - Livre II

[Mythologie, Paris, 1627 - II, 11 : De Plute](#) est une transformation de ce document

Collection Mythologie, Lyon, 1612 - Livre II

[Mythologie, Lyon, 1612 - II, 10 : De Plute](#) est une traduction de ce document

Informations sur la notice

Auteurs de la noticeÉquipe Mythologia

Mentions légales

- Fiche : Projet Mythologia (CRIMEL, URCA ; IUF) ; projet EMAN, Thalim (CNRS-ENS-Sorbonne Nouvelle). Licence Creative Commons Attribution - Partage à l'Identique 3.0 (CC BY-SA 3.0 FR)
- Images : Münchener Digitalisierungszentrum (MDZ).

Présentation du document

PublicationFrancfort, André Wechel, 1581

ExemplaireRegensburg (Allemagne), Staatliche Bibliothek, 999/Hist.pol.1307

Formatin-8

langue(s)

- Grec ancien
- Latin

Paginationp. 181-187

Des dieux, des monstres et des humains

Entités mythologiques, historiques et religieuses [Plute](#)

Notice créée par [Équipe Mythologia](#) Notice créée le 28/12/2018 Dernière modification le 25/11/2024

vehebatur Pluto, cum sine sceleribus nemo profus brevi ditescere possit. quidam putarunt Plutonium esse dictum regem mortuorum, quia primus ille inuenerit sepulturas & exequias, cum prius cadauera sine ullo cultu passim ut contingebat sepelirentur, aut etiam inhumata feris relinquerentur. atque de Plutone satis, nunc de Pluto pertractemus.

De Pluto. CAP. X.

PLUTONEM sapientes antiqui vim ac naturam esse terrae crediderunt, quamuis illi diuitiarum etiam nonnulli tribuerint imperium. At Pluto nemo est quin omnibus suffragis distribuendarum diuitiarum munus concessum esse sciat: quem Cerere & Iasione natum commemorauit Hesiodus in Theogonia:

αμήτηρ μὲν πλῦτον ἔγειατο διαΐαων

ἰασίῳ ἢ ἤμῳ μῆτις ἰρατῆ φιλότητι.

Alma Ceres Plutum peperit coniuncta in amore

Iasio Herus Cretes in diuite regno.

Theocritus in tertia Aegloga significasse videtur dormientem Iasionem fuisse à Cerere adamatum, cum illum inter eos commemorauerit, qui dormientes à Deabus adamati fuerunt, ut est in his:

ζαλαῖος δὲ μὲν ἰμὲν ὁ τὸν ἀτραπὸν ὕπνου ἰαύων

ἔτ' ὄνμῖον, ζαλῶ δὲ φίλα γούνα ἰασίοντα.

Epithymia velim scriptum posse profundo

Sopitio initari, sum simul amulius Iasioni.

Hunc Deum caecum esse tradiderunt, & cuiusmodi ab Aristophane in comœdia introducitur, quod passus est à Ioue propter inuidiam: cum antea, dum acutissime videret, ad viros bonos tantum accederet, multi que flagitiosi homines rerum necessariatum inopia perirent, ut ex his carminibus indicatur,

ὁ τῆς μετέτ' ἰδρασιν ἀσθρῶ πρὸς φειῶν.

ἰγὼ γὰρ ὦν μεράκιον ἠπέλησ' ὅτι

ὡς τέτ' ἀκαίετ' κχι σοφύετ' κχι κρεμύετ'

μότες βαλτοίμῳ δὲ δὲ μ' ἰπέισσι τυφλόν,

ἠπ μὴ διαγιγνώσκωμι τέτων μηδ' ἰσα.

ἔτσι ἰκῆνοι τοῖσι χρεσῶσι φειῶν.

Hu Iupiter me affecit inuideni viru.

Puer inmatns ipse quod sum, me fore

Solis bonis, solis viru prudentibus

*Domeficum: tunc ille me caecum facit,
Ne quem bonum, ne quem malum dignoscere[m].
Sic u bonis, sic inuidet prudentibus.*

Hunc eundem Deorum omnium timidissimum finxerunt antiqui, sicuti testatus est Euripides in Phœnissis;

δφλόν δ' ὁ πλεῖστος καὶ φιλόψυχον κακόν.

Plutus timidus, vita suaq[ue] amans malum.

Quare ad hoc festiuè allusit is poeta qui inquit;
*Nocte iter ingressus gladium contumq[ue] timebis,
Aut mota ad lunam trepidabis arundinis umbram.
Cantabit vacuus coram latrone viator.*

Quidam omnium Deorum maximè perniciosum esse crediderunt, in quem etiam Timocreon Rhodius epicus poeta scoliū siue coniuuale carmen conscripsit, cuius est initium:

ὦ φίλιε ὦ τυφλὲ πλεῖτε μήτ' εἰ γῆ, μήτ' εἰ θαλάττῃ,

μήτ' εἰ ἠπειρῷ φανήμισαι ποτὶ,

ἀλλὰ τάρταρον τι γαίην κ' ἀχίροισα.

διὰ σὲ γάρ πάσι τ' εἰ ἀνθρώποις κακῷ.

Debetis cæce Plute neque in terra, neque in mari,

Neque in continente apparuisse unquam,

Sed tartarum habitare, atque Acheronta.

Per te enim omnia inter homines mala.

Hunc Deum esse minimè cæcum existimauit Theocritus cum dicat: τυφλός δ' ἐκ αὐτῶς ὁ πλεῖστος: cæcus nō ipse Plutus.

Sic etiam Plato primo de Legibus scribit Plutum non solum non esse cæcum, sed etiam acutissimè cernere: τί τωρτον δὲ δὴ πλεῖστος, ἢ τυφλός, ἀλλ' ἐξὸ βλέπων ἀπὸ ἅμ' ἕπιται φρονήσας.

Quartum autem Plutus, non cæcus, sed acutè videns qua prudentia sunt adiuncta. Hic Plutus Deus esse creditus est à nonnullis, maioriq[ue] honore cultus, quàm Dij cæteri: ut scripsit Theognis:

ἔσσι μάτην ὦ πλεῖτε βροτοὶ τιμῶσι μάλιστα.

ἢ γὰρ βνιδίως τῶν κεκόττα φέρει.

Num merito caluere uis te maximè Plute?

Nequitia facile est pondera ferre tibi. Et alibi;

πλεῖτε θεῶν καλίσσε καὶ ἰμπεροῦσατε πάντων,

ταῦ σι καὶ κακῶς ὄν, γίγνεται ἐνδλός ἀνὴρ.

Optime cunctarum Plute & dulcissime rerum,

Vel prauis, tecum uir bonus esse ferat.

Non

Non tamen inuito inuitus est monstrum Paupertas, nisi voluntaria sit, quae ad infimum vergat, in quam nos his Graecis carminibus aliquando lusimus:

Η πνία σινεμασσι δελήμονας ἀνδρας
 Α' θαρᾶτων πάντων ἀλγυδίασσι θιά.
 Α'χος ἀπὸ δαίμων, πρηνὸν, ὁ αἰεσι γιγαθῶς.
 Ἄρσινά δ' ἔπάμτα, εἰ δὲ γωαῖα κλίγοις.
 Οὐδὲ μὲν ἔδὲ βροτῶν, ἔδ' οὐλόγῳ ἰσιν ἰσικός
 Τυτοτίρας, πᾶσαι καὶ κακότητι φέρη.
 Ταρτάρῳ ἐν φιλέττι μετῶσε μιλάμπερος ἡ Νύξ
 Η'ν τίκα δ' εἰλαίσι πῆμα κακεῖο βροστοῖς.
 Εἴχε τίθω ἀων δ' ἀκλήων ποθὸν ἀριθμόν'
 Μάισοις πρώταις ὀκλαδόν Α' φροσών.
 Α'ργὴ εἰδέματο τό βροίφος, ὁ τρίφει, ἡ δ' ἀτίταμοσ'
 Α' λακχῆτων Τρυφή μαζόν ἰεπο πέρε.
 Σπαργάνισι δὲ ῥ' αἰθυμία ὡς ἠκός ἀτέχτως
 Σζμῶν ἐκρυερῶν καὶ γαρ ἴγαστο τότε.
 Εἴδ' ἄντι θεῶν τε φίλος καὶ θρηνησὶ τείρας
 Α' Τρυφίρας εἴχεσ αἰν' ἀπεμφομένους.
 Αἴχρος, ἔρεμι ἔπειτ' αὐτῆ συμπαίσερε βήττω'
 Α' πορία τε κακῆ, Α' φιλία τε κέρη.
 Οὐκτι γέντοτίρας θνητοῖς φοβιρῶτιρον ἄλλο,
 Οὐδ' ἔχθρον μάμοσ τοῖε μαχαρίασι θεοῖς.
 Τυτο γαρ ἰκφύλῳ κατὰ τὸν μιχακήτια πόττεν
 Α' μπερος, εἰ τρεμὶ βίνθια, κ' ἰκ ἀνίκαε'
 Οὔτε θῆω μῆνιτόρεσ, ἔε κατὰ πῆλ' ἰπιορκῆ.
 Οὔτε πῆνοι κατὰ γλῶ, ἰστιά τ' ἄμ. οδ' αἰών,
 Θῶσιν τῆε πνίας δνοφίρον βλίμμ'. ἀθρία καὶ γαρ
 Πρῶττασιν ἰκφύλῳ γῆθια δ' ἰσά κακῶν.
 Αἴλοσ, καὶ δ' οἰποτμοσ, ἀταιδῆ, πᾶσι γέλοισιν,
 Καθέρσ, ἀπιστοῖσιν πῆντασ πνία.
 Α' φροσά, δ' οἰσιν, καὶ ἀλήττω, πῆλωχόν, ἀντινεσ,
 Α' εἰλασ, ἀγροῖσιν, παύγειν ὡστὶ τῆχης.
 Πᾶσιν ἀτυχίας βᾶθροσ τὰ πῆτικα ταρατῆ
 Η' περὶ ἀνθρώπων ἀκρυόσση βίον.
 Εἴπερος ἀρχομένε ὄσ' ἀνθια γίντασ ὄρη,
 Η' δ' ὄσθης κερπῆσ ἡ καλ' ὀπώρα φέρη,
 Τόσσι πᾶροσσι κακῆ πνία ἔχης, τόσσι βίβηλασ,
 Τόσ' ἄλλοτ' αὐτῆν γαρ τίε καν ἀριθμοσ ἔη.

Ἦν ἄριστ' ἀριθμῆσθαι νικητῶν μίτρος, ἢ χαλᾶζες,
 αἰνῶν δὲ ἀποθραύει μὲν ὄκκ' ἀνέμους,
 οὔτις εὖσρα διδῆει πεινχρῶν χάρις, ὅστις ἀποίσα.
 οὔτε πίσις ζώων ἐν λέγῳ, οὔτε θαιῶν.
 οὔ ποτὲ τις πεινίας σκοπελὸν κακὸν ἤπειτ' ἀπῆμων.
 οὔ μὲ τὸν πλῆτον γόν χαρίντα θεόν.
 τῶν ἱκατόν τεῶν βροτῶν δέκα μὴ τε θάλασσα,
 μὴ τε προσέδ' ἄσπ' πολάκις ἰχθυόσας.
 τῶν χιλίων χίλιοι κηκοδ' αἰμαρῆσι πίσηται.
 Ἐχθιστὸν πεινία γίνετο πῆμα βροτοῖς.
 Ἐστὶ τίλοις πεινίας ὀλοώτεροι ἐδὲν ἰδίῳ,
 πλην τῆς Ἀδίκιας, ἢ μάλα δὴ κακίω.

*Improba Pauperes nocuit mortalibus una
 Plus superis cunctis, fama, grauisq; Dea.
 Vestibus & gaudet laceris, & pallida semper
 Ora fame est: nec mas, famina & illa nec est:
 Non est illa hominis similis, non illa animanti.
 Hoc monstrum secum tristia cuncta tulit.
 Tartarus hanc genuit Noctis coniunctus, at illa
 Pana viri facta est, exitiumq; graue.
 Sordida nutricum fuit illi copia multa:
 Nam fuit obstetrix improba Stultitia,
 Segnitates cepit, quam nutrit inde puellam:
 Discinlumq; dedit vbera Delicium.
 Vilibus arte carens inuoluit Inertia pannis
 Frigora per bruma: hoc tempore nata fuit.
 Se comitem querulam mox illi iunxit Egestas,
 Cui Pauor & Lullus charus amicus erat.
 Hinc Solitudo atque Pudor colludere sueti:
 Et mala Formido, nulla & Amicitia.
 Nec magis horrendum monstrum mortalibus ortum est,
 Inuisum superis caliculisve magis.
 Hoc fugiens per manseriferum mare nauita Ventos
 Mercator spernit, nec maris alta timet:
 Nec tanti superum facit, has cum peieret, iram,
 Non qua fert tellus, qua que pericla mare,
 Quanti Pauperie aspectum toruunt, inde malorum
 Anfugere hortatur plurima turb a procul.
 Iure quidem: infelix, seruus, ridendus, inerti que*

Est

Est pauper, pudor huic excidit atque fides.
Insomnis, demens, querulus, mendicus, & erro est,
Implacidus, ludum stantis in orbe Dea.
Pauperies est una mali certissima sedes,
Vita superposita est qua lacrymosa virum.
Quot floresverno nascuntur tempore, & quot
Vtilis autumnus dulcia poma tulit;
Tot mala Pauperiem, tot pone impura sequuntur,
Tot delira, qui hac dinumerare queat?
Sed citius quando conuellunt robor a ventis,
Percipias numerum grandinis atque niui.
Pramia seruato donat pro paupere nemo.
Vivat, & vel pereat nulla inopis ratio est.
Pauperia illa sus scopulum nemo attigit unquam;
Testificor Pluti numina magna Dei.
Nauibus è centum hand sorbet Neptunus & unda
Sape decem, reliqua marmorata tuta secant:
Sint inopes si mille, & i debis mille misellos.
Pauperies cunctis denique dira luct.
Qua pestis non ulla virum nocet acrius urgens.
Est peior multo sed tamen improbitas.

Hunc Deum, quem alii potentissimum putarunt, quidam crediderunt imbecillum ac debilem esse, quia sine virtute non posset homines ad honores extollere, aut elatos retinere. quare scire dictum est,

εὐτ' ἀρετῆς ἀτερ ὄλβος ἰπίσταται ἀνδρῶν ἀσέβων,
εὐτ' ἀρετῆ ἀφίπυς.

Tollere mortales nequeunt virtute carentes
Diuitia, aut inopem virtus.

Nam utraque conspirent necesse est ad mortalium felicitatem. Filiam habuit Euribeam, de qua meminit Apollodorus lib. 2. Bybliothece. Sed insulsus est omnino qui Plutum aut fuisse Deum, aut fuisse aliquid omnino putari: quoniam antiqui singulis animorum motibus proprios Deos prefecerunt, ne quid diuina providentia non gubernari crederetur.

¶ Nunc quid hæc significant perquiramus. Plutus è Cerere & Iasionè natus esse dicitur, quoniam opes è prædiorum prouentu, & ex agricolarum diligentia nascuntur. Est autem dictus Iasion à τὴν ἰά. Δαί, siue à medendo, quia Ceres medetur inopix

mortalium. Quòd Plutus factus est cæcus à Ioue, quoniam viris bonis Iupiter inuideret. quid hoc tam scelestum & impium facinus significat? an potest bonitas diuina impuris fauere, ac bonos persequi? Cùm Iupiter sit fatum, & vis illa mentis diuinæ quæ res humanas gubernat, cùm modò huc, modò illuc facultates pro arcano & inexplicabili Dei iudicio transferat, arbitrati sunt nonnulli illud temere fieri, quare cæcum diuitiarum Deum esse dixerunt. Hoc autem ita accidit, quia diuitiarum possessio illis non solum concedebatur, qui vel ingenio, vel robore, vel aliquo virtutis genere præstarent cæteris, ac seruatum fuit apud antiquos, sicuti testatur Lucretius libro sexto,

Et pecudes, & agras diuisere, atque dedere

Profacie cuiusque, & pro viribus, ingenioq;

Neque tamen præmium virtutibus oportuit proponi diuitias, cùm virtus per se expetenda sit à viris bonis. Nam qui propter præmium virtutem amplectitur, aut vitia relinquit propter metum pœnarum, is non est planè vir bonus: iure igitur Plutus factus est cæcus à Ioue. Hanc potèntissimum existimarunt ac nobilem, quia & virtuti diuitiæ vulgo adæquentur, cùm tamen vera nobilitas sola sit virtus; ac vulgus quod caret virtute, pro ea introduxit opes. Deinde cùm multitudo hominum creuisset, aucta que fuisset singulorum audacia & inettia, leges latæ sunt, prædia singulis assignata, & certis agrorum termini statuti. Inde rapinæ, latrocinia, rerum alienarum direptiones inceptæ. Cùm igitur alij pro comparandis opibus nulli labori parcerent, nullumque periculum deuitarent, quibus tamen repugnante fortuna nihil commodi accidebat, aliis contra omnia succederent feliciter, nunc cæcam fortunam, nunc cæcum diuitiarum Deum appellarunt. Atque ita ficta est fabula, quòd cùm Plutus antea fuisset perspicax, Iupiter viris bonis, ad quos prius solos accedebat, inuidit: & idcirco illum cæcum fecit, qui nullo postea delectu ad quosuis accedere coactus est. Vulgus enim mortalium ea quæ sunt, quorum certam causam non videant, non quidem diuina prouidentia gubernari, sed fortuito accidere arbitrantur. Tantus honor postea diuitiis accessit, vel quòd illæ non sine prudentia & industria parari cœperint, vel quòd multa commoda humanæ vitæ præberent, vt Plutus nullo Deorum fuerit

fuerit habitus inferior. Nunc verò virtus omnis, & scientia, & probitas sanctissimæ diuitiarum Maiestati cedere cogitur: maioremque honorem obtinet is, qui largiri potest cum libeat, quamuis sit amens, & sicarius, & latro, quam prudentissimus quisque, & integerrimus, & qui multa beneficia in omnes ciues suos contulerit.

NATALIS CO- MITIS MYTHO- LOGIÆ

LIBER TERTIVS.

Quam præclare dicta de inferis excogitata sint ab antiquis.

SAPIENTISSIMI & optimi sanè illi homines fuerunt, illustris. Campeggi, qui primi inter mortales hanc opinionem introduxerunt, quòd anima nostra immortalis existens, postquam fuerit ex his corporum vinculis soluta, ad severissimos iudices accedat, ibique pro meritis vel ingentia præmia, vel gravissima supplicia sortiatur. Nam si nulla esset veræ religionis, si nulla Christianæ veritatis cognitio, poterat tamen vel ratio ista ita homines ad probitatem informare, ut se potius præmiis dignos præberent, quam ut vitare supplicia conarentur: quam ipsam veritatem Iesus Christus postea clarius intelligere volentibus omnibus nationibus explicavit. Quid enim tam potest ab omnibus sceleribus animos hominum retrahere, quam si sibi persuaserint omnibus tum reddendam esse anteactæ vitæ rationem, cum neque mentiri, neque tergiversari licebit; sed omnia quæ fuerint nefariè in vita commissa, uniuersis gentibus conspicua, tanquam maculæ, aut putrescentes pustulæ in corpore apparebunt? Quæ leges ciuiles, quæ consuetudo ciuitatum, quæ seueritas iudiciorum tantum potest in animis hominum? His enim neglectis multa flagitia clam committi possunt, & nonnulli tormenta parui faciunt, & mortem, si res ita poscat, æquissimo animo perferunt. At ubi nequæ